

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRÅD

UDGIVET AF

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

AUSCHWITZ

BERGEN BELSEN

BUCHENWALD

DACHAU

HUSUM

NEUENGAMME

PORTA

RAVENSBRÜCK

SACHSENHAUSEN

STUTTHOF

FRØSLEV

HØRSERØD

SHELLHUSET

VESTRE FÆNGSEL

Forsiden :

Arkitekt Max Louw's udkast til levendegørelse af pladsen ved Helligaandskirken, hvorved mindesmærket for den ukendte k-z-fange vil blive frilagt.

Paasch & Larsen,
Petersen

Aktieselskab

Horsens

AKTIESELSKABET

**N. Raackmann-
Papirvarefabrik**

HORSENS

HARALD RIX

HORSENS

SPARE-
OG LAANEKASSEN

for

Horsens By og Omegn

**Sundvejens
Bryggeri**

★

Tlf. 514 HORSENS Tlf. 514

Chr. Lauritsen

Aktieselskab

★

Tlf. 151 . Horsens

Petersen & Sørensen

Cigar- og Tobaksfabriker

Horsens

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30).

Telf.: Om dagen C. 9198, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelses-tiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberstløjtnant Fl. B. Larsen, Søgaard, Sønderjylland.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Sekretær og leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Kaptajn Aage Eifer, Phistersvej 2 B, Charlottenlund, Helrup 2372.

Den øvrige bestyrelse:

Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg.
Darling, Sv., tobakshandler, Hillerød.
Fog, Mogens, professor, dr. med., Søllingsvej 17, Charlottenlund.
Fosmark, Johs., overlærer. Redaktør af Pigtraad. Slagelsegade 9, 2., Kbh. Ø.
Øbro 8537.
Hansen, Viggo, fabrikant, Spigerborggade 2, Varde.
Holt, Paul, seminarieførstander, Århus.
Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus.
Johansen, P. A., arkitekt, Bernstorffslunds allé 80, Charlottenlund.
Kjeldsen, K., oberstløjtnant, Odense.
Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus.
Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø.
Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus.
Madsen, N. J., pastor, Kolding.
Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby Skole, Nr. Søby, Fyn.
Malling-Jacobsen, A., ritmester, Kollund, Sønderjylland.
Møller, Poul, fabrikant, Skive.
Næsted, Børge, læge, Sadolinsgade 9 st. th., Odense.
Olesen, Otto W., boghandler, Randers.
Olesen, O., kontorchef, Kastanie allé 7, Herning.
Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg.
Riis, Poul, pastor, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø. Tria 3101.
Politifuldmægtig H. Schlanbusch, Stønnekjær, Vinding, Vejle.
Thestrup, K. (M. F.), dommer, Viborg.
Thorsøe, Holger, købmand, Sønderborg.

Berlin i byens velmagtstid — og i dag

Af bibliotekar Hans Rütting (tidligere Plötzen).

I

Først sent lagde jeg mærke til, at jeg holdt af denne by. Jeg syntes altid, at den var styg og alt for stor. Sålænge jeg boede dernede, følte jeg mishag imod min hjemstavn, der var så grå og stenet, og som jeg aldrig selv ville have valgt. Men jeg var født dernede og måtte indrette mig i de omgivelser, tilfældet havde belemret mig med, det tilfælde, der fik min fader, medens han var skræder på New Zealand, til en skønne dag at sætte kurs mod Tysklands hovedstad, hvor han faldt for min moders charme.

Det var ved århundredskiftet, at alverdens folk drog mod Berlin. Dengang stod en glorie af glans og eventyr om kejserens by, og jeg husker den dag i dag den varme bølge af beundring og ærefrygt, der greb os børn, når moder og fader om søndagen spadserede med os under pragtgadens skyggefule lindetræer, indtil vi omsider nåede den vide udsigt til slottet. Som et sølvbånd slyngede åen sig omkring den grå, magtfulde og lidt knibske bygning, hvis alvorstunge kvadrat bar en irgrøn kuppel, som med tydelig forargelse, ja foragt, spejdede mod den brovtende opkomling ved siden af — kejserens domkirke. Her mødtes det gamle og det nye Prøjsen.

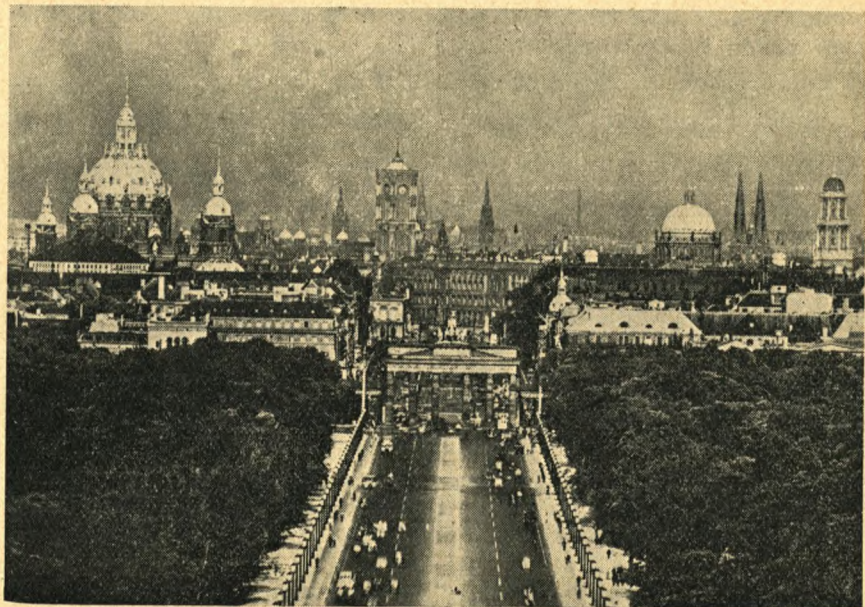
Uforglemmelig for mig er en aften, da min moder hentede mig i baggårdens have — et lønligt stykke jord med græsplæne, duftende syrener, et enligt æbletræ, som hvert forår stod i en skær glans, og høje kastanier, der næsten nåede op til husenes tredie sal. Hun tog mig i sin favn og hviskede: »Kom, du skal have dit fine tøj på. Kejseren kører i aften gennem Brandenburger Tor.« Der var illumination på alle gader i byens centrum, og fakler brændte langs »Unter den Linden«, og man kunne ikke komme frem for lutter folk, der var begejstrede og forventningsfulde og i

sprudlende berlinerhumør. Nogle råbte, og andre sang, og pludselig skreg de allesammen, og min fader løftede mig op på sine skuldre, således at jeg kunne skimte en vogn og nogle uniformer og et pragtfuldt fyrværkeri over slottet. Studenterne med deres kåde, små, skæve kasketter og kulørte bånd om livet stod tavse vagt og trak deres sabler af skeden, medens alle istemte en højtidelig sang. Højt oppe drev faklernes røgskyer, gennempløjet af ild, mod den stjerneklare nathimmel. Der førte nogle slidte stentræppe ned til vinkælderen »Lutter og Wegener«, hvor den sælsomme romantiker E. T. A. Hoffmann havde festet med skuespilleren Devrient. Min fader var stamgæst der, og tjeneren havde reserveret plads til os i et hjørne blandt larmende mennesker. Der stod en tyk os af tobak om vore hoveder; men jeg fik lov til at putte

mig ind til min moder og prøvede at få en lille blund. Når jeg i ny og næ missede med øjnene, kunne jeg lige skimte onkel Gustavs brynje. Ja, han havde en rigtig brynje på, som en ridder i middelalderen; thi han var kyrassér i kejserens livregiment og havde på en eller anden måde fundet vejen til os og smilede venligt til mig, når jeg beundrende så på hans rustning og den sorte, velplejede snurrbart.

Der er krig — og Tyskland bliver en stor nation

En nat vækkedes jeg af en mærkelig lyd — tusinde og atter tusinde af hestehove klappede uafsladeligt mod stenbroen. Min moder stod ved vinduet og stirrede ned — engang imellem syntes hestehovenes klappen at fortabe sig, men med eet brød et nyt koppel og atter et nyt frem fra sidegaderne, og tydeligt kunne jeg høre våbnenes klirren og enkelte vogne, der med en dump lyd humpede bagefter. »Der er krig,« hviskede min moder og græd, og min fader havde en mærkelig triumferende glans i øjnene, da han kom hjem fra ølstuen.

I kejserens domkirke, der ses til venstre, mødtes det gamle og det nye Prøjsen.

Huset og rotterne

af Poul Sørensen

1942

Huset laa gemt for blæsten
skærmet af bøg og lind.

Selv i den værste stormnat
sov man med roligt sind.

Derfor kom rotterne ind.

Inde var alting velstand,
manden var glad og trind.

Skinkerne hang på loftet.
Fløden samlede skind.

Derfor kom rotterne ind.

Huset var godt, men gammelt.

Træ får med tiden svind.

Bindingsværket var trøsket.

Døren var skæv og vind.

Derfor kom rotterne ind.

Manden var mild og tålsom:

»Pusler det ikke? — Bind
endelig lænkehunden!«

sagde det rare skind.

Derfor kom rotterne ind.

Nævnte man rottefaren,

strøg han med smil sin kind:

»Rotter? — Hæ, hvem ser rotter?«

Det er vist hjernespind!«

Derfor kom rotterne ind.

Fordi stegerset bugned',

fordi fløden trak skind,

fordi træet var trøsket,

fordi døren var vind,

fordi hunden var bundet,

fordi manden var blind,

fordi ingen var vågen,

KOM ROTTERNE IND!

★

»Det er snart forbi,« mente han, »og Tyskland bliver en stor nation. Sikken en fremtid for drengen.« Og jeg drømte om guldgraverne i Australiens buskads og tusinde ryttere, der fejrer hen over ørkenen, og om Paradisets Have på New Zealand, som min fader forsømte at vende tilbage til.

Og en dag var det hele forbi, og Berlin var fattig, og borgerkrigens kanoer tordnede mod slottet og balkonen, hvor kejseren havde talt fra. Vi købte eet brød for tyve års sparepenge, som vi hævede i banken, og så på udlændingene, der gæstede spøgelsesbyen, som om de var engle, steget ned fra himlen, fra en usandsynlig eventyrverden.

Kun vore lærere og gymnasiet overlevede skreddet, der var sket, uden at de tog hverken mén eller notits af det. De nægtede simpelthen at anerkende forandringen og så igennem det sort-rød-gyldne flag, der prydede den karneagtige bygning, som om det var luft. Der dannedes hemmelige elevforeninger, hvis formål tilsyneladende bare bestod i at skræmme kæresteparrene i den hyggelige »Tiergarten«, men i ny og næ dukkede der studenter op med fanatiske øjne, og de hviskede noget om attentat, og at der skulle ske noget. De mere forsigtige trak over til vandrefuglene, der bare nøjedes med at synge om et liv som landsknægte; tit kunne man høre deres guitarer ledsage en tungsindig melodi, når man en aftenstund gik forbi forstædernes parkanlæg. Der sad byens unge gymnasiaster og prøvede en ny madrigal, en ven havde bragt med fra en rejse udenlands. Hyl-dene duftede og nattergalen slog fra buskene på den fugtige eng, og månen gav lys nok til at een kunne begynde at læse højt fra Rilke eller Höderlin. Der var sandelig stemning og romantik. Men pludselig smeldede der et par pistolskud: Rathenau var myrdet! De, der havde båret hagekors, gemte dem dybt nede i lommen, og da de halede dem frem igen, var de blevet studenter på Humboldt Universitetet, ikke langt fra kejserens slot, der nu var museum, og lige overfor operabygningen, hvor Richard Wagners musik gav grundtonen til det tredje riges fanfarer.

Jeg havde mistet mit fædreland

Der drev atter røgskyer hen over Berlin: Rigsdagsbygningen brændte, og brandstifteren stirrede på sit værk, der

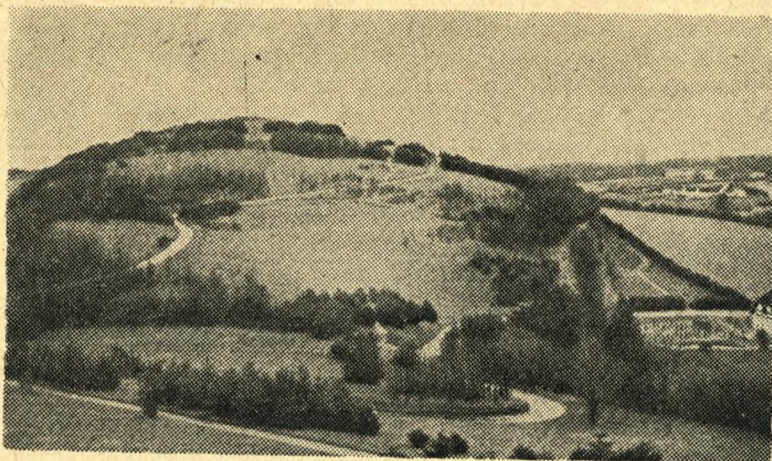
var begyndelsen til Berlins, til Tysklands undergang. Der tændtes bål — og bøgerne gik op i luer. Tusinder af faklers ildregn stænkede hen over fodgængerne, når SA drog gennem gaderne, og der fyredes også op under ovnene i KZ-lejrene. Mit fædreland? Jeg havde mistet det, længe før jeg bankede på Danmarks port som flygtning. Men det, der var gået tabt dernede, var fælles europæisk kulturarv, jeg fandt den igen hos Nordens folk.

En dag, da jeg sad i København og hørte rådhusklokkerne kime deres pentaton, blev jeg grebet af hjemvé. Måske var det, fordi Ørstedsparkens kastanier blomstrede ligesom dem i vor baggårds have, eller fordi skibenes hyl lød så forbandet længselsfuldt. Jeg stak af fra mit danske asyl og løftede tommelfingeren i vejret på de tyske landeveje. En SA-mand i fuld krigsmaling standsede og tog mig med til Berlin — intetanende, at det var en illegal, han havde siddende hos sig.

Hvor skar det i hjertet, da jeg så forstæderne igen, de kære parkanlæg, strøget i Schöneberg og Steglitz, hvor der hist og her endnu gemmes en bondegård imellem storbyens huse. »Der er Gestapos hovedkvarter,« sagde SA-manden til mig og pegede på en mægtig bygning lige overfor luftværnsministeriet. Han kørte mig til mine forældres bopæl, og da jeg kom i det »fine« selskab, troede de først, at jeg nu var arresteret. Men efter at han var gået, hørte de, at jeg bare kom for at snuse lidt til den gamleluft i barndommens gade. Ja, træerne var der endnu, og de stod i blomst uanset Hitlervældet. Jeg syntes næsten skønnere end nogensinde før. De var iført deres fineste skrud, men det var jo også en afskedsvisit — et sidste og farligt besøg. Nej, jeg kunne ikke blive hjemme — jeg var eftersøgt — og gemte mig en nat i »Grünwald«s fugtige tykning som en orm mellem gran og bregner og kærtegnede endnu engang den jord, der var så kold og klam at ligge på.

Man må glemme, når man vil blive eet med et andet folk — det er et følelsernes opgør, som ikke enhver kan bestå. Det lykkedes efter dette eventyr at komme tilbage til Danmark — og mere, at føle for det fremmede og skønne land en taknemmelighed, der grænser op mod kærligheden.

MINDEPARKEN PÅ FRØBJERG BAVNEHØJ ER IKKE OPGIVET

På Frøbjerg Bavnehøj, der med sine 131 m er Fyns højeste punkt, vil der nu blive mindepark for frihedskampen.

Billedhuggeren Eickhoffs sygdom har forsinket arbejdet, men indvielsen vil muligvis kunne finde sted 5. maj 1953

Umiddelbart efter befrielsen 5. maj 1945 opstod den tanke at indrette en mindepark på Frøbjerg Bavnehøj for besættelsestidens fynske ofre. Der ned-

sattes et udvalg med grosserer Busk Rasmussen, Odense, som formand, de nødvendige midler blev tilvejebragt ved en indsamling, og det var hensigten, at mindeparken skulle have været indviet i 1950 på femårsdagen for det endelige brud med tyskerne — den 29. august.

Det blev der imidlertid ikke noget af, og siden har man kun hørt meget lidt til mindeparkudvalgets arbejde.

Erik Aalbæk Jensen DÆMNINGEN. Wivels Forlag, 307 sider. Kr. 12,75.

En meget velskrevet og spændende roman. Stilen moderne, næsten dristig, uden dog på et eneste punkt at gå over stregen. Skønt skrevet af en præst kan man ikke, selv om man er meget velmenende, placere den som en positiv, religiøs bog, heller ikke det modsatte.

En ung løjtnant har været i krig (i 64) og kommer hjem som et vrøg og bor nu hos sin slægtning, lensgreven på slotet.

En justitsrådinde overtaler ham til at overtage førerskabet for et projekt (en dæmning), som justitsrådinden — uden mandens vidende vil financiere med 85.000 kr.

Ind imellem snor sig en kærlighedshistorie mellem løjtnanten og præstens lærerinde, der tidligere har haft et lille eventyr med en tysker, hun har mødt i sin forrige plads hos en provst. Dæm-

ningen bygges af 800 mand, deriblandt 100 tyskere, som er eliten blandt arbejderne; de holder sig for sig selv og blander sig ikke med »det danske ros«, og da dæmningen skal lukkes, går det løjtnanten på, og en tysker træder til.

Løjtnantens kæreste, der overværer lukningen af Dæmningen, bliver nu betaget af tyskeren, som har overtaget slutspurten med projektet.

Så kommer uvejret, der ødelægger

Det er mindesmærket, man venter på

Landstingsmand, salgschef Aage Johansen, Odense, som er medlem af udvalget, oplyser, at mindeparken absolut ikke er opgivet. Den er faktisk færdig, og det samme gælder de store granitblokke med de mange navne på fynske clearingsofre, døde KZ-fanger, fynboer, som faldt i frihedskampen, omkomne fynske søfolk o.s.v. Det, man venter på, er selve mindesmærket, som skal opstilles i anlæget — en ung pige, som lægger en krans. Arbejdet blev i sin tid overdraget billedhuggeren Gotfred Eickhoff, der imidlertid ikke har kunnet få det færdigt på grund af en alvorlig sygdom, som har strakt sig over flere år, og for hvilken han bl. a. har søgt helbredelse i USA. Nu skal Eickhoff dog være i god gang med arbejdet, men da billedhuggeren også har andre arbejder — bl. a. udsmykningen af Haderslev statsseminariums festsal — kan det ikke ventes, at mindesmærket bliver færdig lige med det samme. Udvalget håber dog, at Eickhoff kan afslutte sit arbejde så betids, at indvielsen af mindeparken på Frøbjerg Bavnehøj kan finde sted den 5. maj næste år. Men så er der også gået otte år siden befrielsen.

Mindeparken indrettes forøvrigt i snævert samarbejde med Frøbjerg Bavnehøj-selskabet, og når mindeparken er indviet, ventes det, at selskabet og udvalget bliver slået sammen.

Dachau-fange skrev anerkendt roman.

Den unge stud. theol. Erik Aalbæk Jensen, lærersønnen fra Vendsyssel, kunne under besættelsen ikke forholde sig passiv. Han blev taget for illegalt arbejde og sendt til Neuengamme og senere til Dachau.

Efter hjemkomsten med Bernadotte-transporterne gjorde han sit studium færdigt, var derefter nogen tid journalist og skrev da bogen *Dommen*, der kom hos Gyldendal.

Fra sin præstegård ved Sejrbøgten har han nu udsendt bogen *Dæmningen*, der er blevet en af årets mest omtalte bøger.

dæmningen og splitter den i stumper og stykker, og man overværer et oprin mellem den unge pige og tysker nr. 2, som hun giver sig hen til.

Til sidst en samtale mellem justitsrådinden og en invalid bankdirektør, der som en edderkop har været impliceret i finansieringen af dæmningen på en sådan måde, at det bliver ham, der overtager justitsrådindens gods, da det

Løjtnanten går til »Svenske Karin« en hele ender i kaos. skøge, han af og til besøgte.

Han er og har altid været et skvat. Det er bogen. At skimte den religiøse linie — som en kritiker øjeblikkelig anede — vil vist blive svært for den jævne læser.

Det anbefales hereticakredsen at bruge deres evner til lidt mere positiv skrivekunst.

Dæmningens forfatter er en fantastisk dygtig stilist.

Vi venter os det helt rigtige fra hans hånd, hvor ikke alene form, men også indholdet er positivt.

Planer om at frilægge mindesmærket for den ukendte k-z-fange.

(Se forsidebilledet).

Da vi rejste monumentet for den ukendte k-z-fange ved Helligåndskirken på Strøget, var tanken den, at jerngitteret foran kirken enten helt skulle falde eller føres bag monumentet, så den stiliserede trefod var umiddelbart tilgængelig for den store trafik af Strøgets tusinder.

Men forhandlingerne har længe mundet ud i, at denne plan ikke lod sig føre ud i livet. Nu lysner det — måske. Og hjælpen kommer fra en mand, som man ikke havde tænkt skulle give stødet til, at vort ønske gik i opfyldelse.

Det er den hypermoderne arkitekt Max Louw, der vil være kendt fra flere yderst moderne byggearbejder, der nu går ind for, at ikke blot monumentet, men hele trekanten foran Helligåndskirken frigøres. Hele jerngitteret skal falde.

Hans udgangspunkt er den opfattelse, at Strøget trænger til at blive livet op. Hans tanker har derfor kredset om det sure hjørne foran Helligåndskirken, hvor han foreslår indrettet blomstertorv, kombineret med en friluftrestaurant. Han vil lave en blomstergade, som vil kunne blive en fryd for øjet for alle Strøgets trafikanter og for dem, der sætter hinanden stævne til kaffe-møder under solparasollerne.

Forslaget vil ikke bare live det triste hjørne op, det vil tillige indebære den fordel, at man kan flytte blomstertorvet

bort fra Amagertorv og frigøre denne plads til parkering, hvad der tør siges at være hårdt brug for. Men spørgsmålet er, hvad københavnernes vil sige til at få blomsterfronten og Amagerkonerne omkring Absalons rytterstatue erstattet af benzinøsende biler, og idemanden Louw er i det hele taget klar over, at hans plan på mange områder vil møde modstand. — For vi har jo ikke, som han selv udtrykker det, i Danmark modtaget det mønster, som man mange steder i udlandet kender det, og som består i at lægge et levende bybillede med blomstersalg og restaurant foran en kirke.

Indtil nu er det lykkedes arkitekten at interessere direktør Jørgen Tønnesen fra restaurant »de Paris« for tanken om en friluftrestaurant uden alkohol, og også turistforeningen har sagt god for forslaget, men dertil og til at få det realiseret er der uægtelig et spring. Det er jo ikke sikkert, begejstringen deles af kirkens menighedsråd.

Muligvis går det dog glattere, end

man venter. Kirkens præst, H. Helweg, synes i hvert fald at være positivt indstillet til forslaget. Han udtrykker sit syn på arkitekt Max Louws plan således:

— Jeg har altid været modstander af jerngitteret, og da jeg for 20 år siden blev præst ved kirken, samlede jeg alt, hvad der var af prominente forretningsfolk i kvarteret og udarbejdede sammen med dem en plan til flytning af blomstertorvet fra Højbro til pladsen foran kirken. Også den gang var der tænkt på parkeringsmuligheder på Højbro og Amagertorv. Men magistraten, som har en slags overtilsyn, ville ikke være med, og så vidt jeg ved har også Forskønnelsesforeningen forelsket sig i gitteret. Da jeg var blevet slået ud et par gange, holdt jeg op. Restauranten? Ja, jeg ved ikke, jeg har egentlig ikke noget særligt imod den, men det er der jo nok andre, der har. Tanken om blomstertorvet tror jeg nok vil kunne vinde gehør i menighedsrådet, og det kan jo også være, magistraten nu ser anderledes på det.

Kristelige oplevelser i ukristelige k-z-lejre.

Førstelærer P. Mahler, Nørre Søby på Fyn, tidligere Frøslev, Dachau og Neuengamme, beretter med udgangspunkt i vort interview med den danske sabotør S. Aa. Nielsen, hvad kristendommen betød for ham selv under fangenskabet.

I anledning af interviewet med S. Aa. Nielsen i sidste nummer af Pigtråd skal jeg fremføre noget om mine oplevelser blandt kammerater i tyske koncentrationslejre både i Danmark og i Tyskland under krigen.

Det hedder i den nævnte artikel:

»Jeg kan ikke sige, at jeg har kristelige interesser. Jeg fandt ikke til kirken dengang jeg var rask, og derfor har jeg heller ikke søgt den nu. Det er næsten sådan, at jeg ville synes, at det var tarveligt af mig at søge den, mens jeg var syg, så jeg har ikke søgt hjælp ad den vej.«

Som lærer og kirkesanger var jeg vant til fra mit daglige arbejde at omgås med kristelige tanker og med kristelige mennesker — dog uden at kristendommen virkelig har talt stærkt og afgørende til mig. Man synes måske, at

den kristelige forkyndelse burde være anderledes vækkende og fremsættes med større kraft — eller på en inderligere måde — eller i alle tilfælde således, at den nåede ind til menneskers hjerte og fik tag i dem. Vi kritiserer ofte kirken og præsterne for denne mangel på effekt — og vore medmennesker, fordi de kun så lidt lever som kristne mennesker. Kort sagt, vi mærker for lidt til kristendommens indflydelse på det daglige liv, både hos os selv som nydere og hos andre som ydere.

Man skønner mest på det, man har mistet

Dette forhold var ganske anderledes i lejrene, ligesom også alle andre forhold var anderledes for os.

Det er en kendt sag, at hvad man ikke har mere, det skønner man først

rigtig på, når man kommer ud for savnet af det — og således var det også med det kristelige i lejrene.

Da jeg på husmandsskolen i Odense blev alene i en af de skumle celler, mødte jeg straks kristendommen i form af en indskrift i væggen, ridset ind med et søm i det grove puds af en eller anden tidligere fange. Hvem denne mand har været — og hvad han har været, det aner jeg ikke, men hans indskrift var et trøstens budskab til mig, da mine øjne faldt på det — og måske det har været det både for ham selv og andre med, som kom til at sidde dernede og afvente deres videre skæbne. Der stod med kejtede bogstaver:

Du er ikke alene, Gud er hos dig!

Personlig følte jeg det, som om det var henvendt til mig — og jeg greb ordet — ordet har fulgt mig og været til trøst og styrke for både mig selv og senere for mange af de kammerater, jeg mødte og fortalte det til, da vi var nede i Tyskland.

Uforglemmelige gudstjenester i Frøslev

Og —, hvem husker ikke gudstjenesterne i Frøslev? Pastor Hans Magle fremstillede selv alteret ved hjælp af, hvad der netop var ved hånden, et tæppe, et par stearinlys og et kors af hvidt tegnepapir, sat op med knappenåle. Hvem kan glemme salmesangen af kraftige mandsstemmer, der syntes at fylde rummet, så det føltes nær ved at sprænge? Hvem kan glemme hans oplæsning af evangeliet og teksterne eller hans prædikener til os? Jo, det var en oplevelse! Det var trøst til de betrængte, for præsten var jo selv en sjæl i nød. Det var styrke til de svage, for vi havde begyndt at føle vor egen afmagt. Der var ingen, der bagefter ytrede ønske om, at præsten burde have sagt dit eller dat, som de selv fandt bedre end de ord, der blev sagt. Der var heller ingen, der var stødt over at føle sig truffen, for man var begyndt at erkende sandheden.

Morgenandagter i en mørk, fugtig og kold kreaturvogn

Så kom vi på tysklandstransport fra Frøslev til Dachau i lukkede kreaturvogne i 6¼ døgn. Der var mørkt, der var fugtigt og koldt, vi omgaves af tyske vagtposter og en ulidelig støj, når toget rumlede af sted med os. Men her, hvor man ikke kunne læse, man kunne end ikke se kammeraterne rigtigt, her blev det ord sandet, som siger:

Søg din skaber i de unge år, før trængselen kommer. Her blev nemlig hvert husket vers og hvert husket skriftsted til en sand guldgrube, som vi alle 35 måtte leve af og søge trøst og styrke i under den mærkelige kørsel. Ikke en dag forsømte vi at holde morgenandagt. Vi hjalp hinanden med at huske versene i vore dejlige morgensalmer, — og når vi kom til »Fader Vor«, mumlede de fleste vist med, for det kunne dog alle.

Jeg har senere ændret mit syn på udenadslæren i skolen. Det er moderne at foragte udenadslæren af navnlig salmer og skriftsteder. Det er også muligt, at det både keder børnene og de forældre, som skal »høre« dem, før de kommer i skolen, men det er der vel så meget andet i skolens arbejde, der også gør. Når bare skolen synger og fortæller disse værdier ind i børnene fra deres tidligste skolegang, til de slutter skolen efter syv år, da vil der hos børnene være oplagret en fond af ting, der senere i livet kan blive dem til stor, stor værdi, netop sådan som det blev det for os under fangenskab.

Det er også sådan en fond, som gamle mennesker må øse af, når de mister deres sanser og må sidde delvis uvirkomme hen på deres sidste dage. — Jeg selv har allerede som yngre erfaret den store værdi, som lærte ting, ikke blot salmer og billedsprog, men også fortællinger vers og anden kulturarv har for et menneske, der er berøvet alt, således som tyskerne berøvede os alt lige til skindet. De kunne klæde os af og fratage os al hårvækst, og de kunne sulte

og mishandle os, men de kunne ikke fratage os den kulturarv, vi havde tilegnet os allerede fra barnsben af.

3 salmebøger til 400 mand

I Dachau var der kun tre danskere, før vi kom der med transporterne. Det var præsterne Kaj Lænkholm, N. J. Madsen og Poul Riis. De hjalp os med at skaffe de få salmebøger af vejen, så vidt jeg ved tre, som vi senere brugte ved vore andagter dernede. Her kom folk til mig, om hvem jeg med sikkerhed ved, at de ikke havde haft kristelige interesser derhjemme. De bad mig lede en lille andagt nu og da, så længe vi ikke havde præsterne iblandt os. Til slutningen var stor — og senere, da de tre præster kom til og skiftevis holdt deres andagter med os, er man lige ved at kunne tale om en kristelig vækkelse. Folk, der ikke havde været kristeligt indstillet tidligere, kom og stillede spørgsmål om åndelige ting. Jeg husker, at der en gang kom en mand til mig og sagde: »Sig mig, er det, fordi du har noget at tro på, at du klarer dig bedre end vi andre?« En anden, også uvant til at tale om disse ting, kom til Poul Riis, fortalte der, og sagde: »Du, Riis, når jeg engang kommer hjem, så vil jeg dødelundremig til at gå i kirke!«

F. D. F.-møder for åbent tæppe

— I Neuengamme holdt Lænkholm sine F. D. F.-møder for åbent tæppe med en gruppe mennesker, mens alle de øvrige fanger færdedes op ad dem og passede deres egen dont. En af de højtideligste og mest gribende kristelige begivenheder, jeg husker, var grosserer Bomhofs ligfærd i Neuengamme, som lededes af pastor Madsen, inden båren blev overgivet til lejrens begravelseskommando. Man kunne næsten sige, at det føltes, som om engle gik gennem rummet.

Lejr livet har givet mig store kristelige oplevelser, jeg tør endog sige, de største kristelige oplevelser, jeg har haft. Jeg vender af og til tilbage til disse

rige oplevelser — og jeg øser stadig af dem i mit daglige liv. Og når jeg en gang imellem tager det felttestamente frem, som fra Dansk Røde Kors blev uddelt til enkelte af os dernede, da træder de smukkeste minder om de gode kammerater dernede fra særlig tydelig frem for mig — og da giver jeg Kaj Lærkholm ret i, hvad han dernede skrev foran i dette mit testamente: »Alle ting samvirker til gode for dem, som elsker Gud. (Rom. 8,28).

Poul Riis skrev:

Vel giver han sig stunder
den ene vise Gud,
for han med et vidunder
af nød dig hjælper ud;
men ser han kun, du bier
på ham med tro og håb
og råber, skønt han tier,
da hører han dit råb.

(34, 2. i salmb.)

Tak for fællesskabet bag pigtråden

Redaktør ved Stavanger aftenblad,
Chr. S. Oftedal skrev:

Vår takk og hilsen var Rom. 12, 12.
Takk for samværet i Neuengamme.
Pastor Madsen føjer til:
Tak for samværet bag gitteret 1945.
Ef. 3, 20.

Og den dødsdømte pastor Severinsen
fra Finnerup slutter rækken med flg.:

Hvorfor Guds folk, dog tænker du
din sag gled Gud af hænde?
Han skabte verden, hersker nu
og uden mål og ende.
Han giver kraft til træet og svag,
hans nåde styrker dag for dag
den, som på ham mon bie.

(Es. 40)

atter var fri og om han kunne få arrangeret et møde med efterretningstjenesten.

»Salute for the brave«

Gestapo kendte koden men ikke det signal, Stoltz skulle slutte hver meddelelse med. Stoltz gav et forkert signal, og i England var man klar over, at han sendte under tryk. Meddelelsen herom gik omgående til efterretningstjenesten i Aarhus.

Da Gestapo blev klar over, at planen var mislykkedes, blev Stoltz ført til Aarhus og underkastet tortur, men han rykkede ikke ud med sine kontakter. Aftenen efter torturen tog han sit eget liv i cellen.

Da en af modstandsbevægelsens telegrafister kort efter gav England denne meddelelse, svarede tilbage uden om koden »Salute for the brave«.

Det næste af de seks værelser skal bære Folke Bernadottes navn. Det bekostes af »Kammeraternes hjælpefond«, tilvejebragt af tidligere koncentrationslejrfanger, der gennem en landsindsamling har kunnet købe værelser i frihedskollegierne i Aalborg, Odense og Aarhus.

Ret stor udvidelse af frihedskollegiet i Aalborg.

Frihedskollegiet i Aalborg står foran en udvidelse nødvendigjort af den store interesse, den studerende ungdom har vist kollegiet. Man har ikke plads til at optage alle de kvalificerede ansøgere, men nu fjerner man en del af presset ved at indrette seks nye værelser på den nuværende sovesal.

Man skulle herefter være i stand til at dække behovet med henblik på det antal læreanstalter, der for øjeblikket findes i Aalborg. Skulle udviklingen kræve endnu mere plads, kan man ad åre opføre en ny fløj, som man satte plads af til, da kollegiet projekteredes i sin nuværende skikkelse. Går alt efter planen, er udvidelsen tilendebragt så tidligt, at værelserne kan tages i brug efter juleferien. Arbejdet forestås af arkitekt Arne Kjær.

Til Thomas Stoltz' minde

De seks nye værelser får lidt skråvæg, men bliver iøvrigt af samme tiltalende ydre som kollegiets øvrige værelser. Udvidelsesarbejdet begynder i næste måned, og det første af værelserne

skal bære 'Thomas Stoltz' navn. Værelset er skænket af direktør Svend Nielsen og frue, Oxford-fabrikkerne i Hjørring som minde om den unge radiotelegrafist, der mistede livet under besættelsen. Stoltz blev anholdt i direktør Nielsens hjem, og nogle dage senere anholdtes også fru Nielsen samt 12 andre Hjørringborgere — blandt disse, den senere dræbte, muremester Niels Vangsted.

Thomas Stoltz var tysk statsborger, men kom til Danmark som ganske ung. Efter at have erhvervet dansk statsborgerskab kom han ind i marinen og gjorde tjeneste som telegrafist i flere fartøjer. Efter 29. august 1943 meldte Stoltz sig til modstandsbevægelsen og blev telegrafist i Hjørring under efterretningstjenestens jyske stab.

Det lykkedes Gestapo at indkredse telegrafisten og at indkredse ham, da han en aften kom hjem til sit kvarter hos direktør Svend Nielsen.

Gestapo fik også fat i Stoltz' koder, og de tvang ham til fra Knivholt flyveplads at telegrafere til England, at han

Nazi-forhold i østtysk k-z-lejr

6 fanger udsmygler et brev med beskrivelse af de umenneskelige forhold i lejren

Det er lykkedes 6 politiske fanger i koncentrationslejren Bautzen i Sachsen, hvor de afsoner langvarige straffe, at smugle et brev ud af Østtyskland med en appel til FN og til det internationale Røde Kors i Geneve, meddeler »Bureau West«, der er en anti-kommunistisk informationstjeneste.

Det hedder i brevet, at siden 1945 er 20.000 fanger omkommet i Bautzen. Forholdene i lejren er ubeskrivelige. Sult og mishandlinger er dagligdags begivenheder. Omkring 1700 af lejrens 7000 fanger har tuberkulose, men de 5 lejr-læger har hverken medicin eller udstyr, ja ofte ikke engang vand.

Lejrledelsen har afvist alle henvendelser fra fangernes side om medicinsk hjælp. En ansøgning om at få medicin sendt gennem Røde Kors er blevet afvist med den begrundelse, at det internationale Røde Kors er en spionageorganisation, slutter skrivelsen.

En nazist går — en nazist kommer!

*Ejendommeligt personskifte
i udenrigsministeriet i Bonn*

Den 57-årige bestyrer af den vest-tyske regerings diplomatskole i Speyer, generalkonsul Peter Pfeiffer, afløser Herbert Dittmann som chef for det vest-tyske udenrigsministeriums personaleafdeling.

Dittmann er blevet fritaget for sin post, fordi en parlamentskomité har rejst indvendinger mod hans anvendelse som personalechef, da han har været medlem af nazipartiet. Udvalget havde dog intet at indvende imod Dittmanns anvendelse på en anden post. Det anbefalede, at han ikke sendtes til udlandet det første års tid.

Men også Pfeiffer har været medlem af nazipartiet. Han var tysk generalkonsul i Algier, da de allierede gik i land der i november 1942. Sit sidste telegram til Berlin underskrev han med »Sieg Heil, Führer und Deutschland«.

Parlamentsudvalget har ikke rejst indvendinger mod Pfeiffers ansættelse i udenrigsministeriet, »fordi han øjensynligt er en højt begavet og veluddannet mand«.

Dansk-tyske samtaler i Kollund

I lighed med tidligere år arrangerer Grænsforeningens Ungdom et grænse-landskursus i skolernes efterårsferie fra 21.—25. oktober på Grænshejmet i Kollund ved Flensborg fjord. Kursuset, der plejer at samle 70 deltagere, er lagt således til rette, at der foruden korte foredrag, diskussioner, kaminpassiarer og ture til kendte steder såvel nord som syd for grænsen, er lejlighed til et hyggeligt og kammeratligt samvær i en af vort lands skønneste egne.

Formålet med kursuset er alsidig og saglig orientering, og der vil derfor lyde både danske og tyske røster. Således diskuterer rektor *Svend Johannsen*, Slesvig,

med formanden for det tyske, grænsepolitiske råd, chefredaktør *Hanno Schmidt* (forventelig), redaktør *A. Svensson* med en fremtrædende tysk nord-slesviger, mens fhv. minister *Frede Nielsen* samtaler med folketingsmand *Fr. Heick* om »Dansk Sydslesvigpolitik«.

Blandt de øvrige foredragsholdere er Grænsforeningens formand, fhv. præsident *Holger Andersen*, der vil tale om »Sydslesvig i europæisk perspektiv«, høj-

skoleforstander, cand. jur. *Poul Engberg*, hvis emne er »Norden, Sydslesvig og Europa«, lærer *Chr. Ruge*, Flensborg, borg, pastor *Imm. Rommerdahl*, Slesvig samt den unge sydslesviger, stud. mag. *Lorentz Rerup*.

Turene går til Gråsten, Dybbøl, Sønderborg — hvor den nye idrætshøjskole beses — ?????? og Broager og en anden dag til Flensborg, Isted, Dannevirke og Slesvig by.

Esbjerg

DANSK KAMP MOD TYSKERNE I NORDØSTGRØNLAND

Rejste i tre uger alene med sin argeste fjende

På 4. maj-kollegiet indviedes den 29. august to mindeværelser. Mindeværelserne er viet Grønland og bærer navnene »Den nordøstgrønlandske slædepatrulje 2« og »Eli Knudsen«. Bag disse to navne ligger begivenheder under krigen, der er spændende som en roman. Ved indvielsen berettede afdelingschef i Grønlandsdepartementet, Finn Nielsen, om dem.

I 1941 fik den danske centralstyrelse på Grønland nys om, at der i Nordøstgrønland var tysk aktivitet, og der udsendtes en slædepatrulje formeret som politi. Patruljen, der etablerede sig i tre lejre langs kysten, fik ordre til at indberette alt om tysk færden og eventuelt nedkæmpe tyskerne, der var interesserede i Østgrønland med henblik på oprettelse af vejrmeldestationer. I de første to år skete der intet, men i 1943 opdagede man i den nordligste lejr — Eskimonæs — at der var tyskere i nærheden, udsendte som militære enheder. Det kom til kamphandlinger, og de danske politikorporaler måtte opgive lejren og drage sydpå. På grund af forskellige omstændigheder kom tre mand ikke med tilbage. De faldt i et tysk baghold, og under kamp dræbtes den ene — Eli Knudsen. De to andre, Peter Nielsen

og Marius Petersen, blev taget til fange og ført til den tyske hovedlejr på Sabineøen. Her lykkedes det Peter Nielsen at stikke af, hvorimod Marius Petersen blev tvunget af tyskerne til at vise dem vej til lejr nummer to, Ellaøen.

Marius Petersen oprådte som vejviser, men 150 kilometer fra lejren viste han tyskerne en omvej. Selv blev han ladt tilbage med den tyske kommandant, som han overrumplede og efterlod, hvorefter han satte sig i besiddelse af tyskeres hunde og slæde og kørte den korteste vej til Ellaøen for at advare sine kammerater. Disse var imidlertid brudt op og var rejst til lejr nummer tre i Scoresbysund. Marius Petersen kørte derefter tilbage til den tyske kommandant, som stadig var alene, tog ham regulært til fange og begyndte den lange rejse til Scoresbysund. I 3 uger rejste de to mænd. Den ene fri, den anden fange. Hvert eneste minut måtte

E. Kjær Andersen's
Boghandel

Kolind . Tlf. 32

H. Lorentsen & Søn
Brørup

Aksel Holst
LANDBRUGSMASKINER
TRAKTORER

Holsted St. — Gørding

KNUD MØLLER
Glatved
TLF. BALLE 11

*R. B. Burchart Nielsen
& Co. A/S*

Tlf. 3400]

Løvenørnsgade - HORSSENS

Gammivarerfabriken

JYLLAND ^{A/S}

Horsens

Horsens Bank

AKTIESELSKAB

Kristian Kirks
Telefonfabriker ^{A/S}

HORSSENS

*Landbosparekassen
i Horsens*

Marius Petersen være over sin rejsefælle, der var hans argeste fjende. Der blev vild jubel, da han omsider nåede frem og tilsluttede sig sine kammerater. Kort efter forlod alle tyskere Sabineøen i to vandflyvemaskiner, og amerikanerne bombede lejren. I 1944 ankom en større tysk ekspedition til landet, men den blev nedkæmpet af amerikanerne, og 100 mand blev taget til fange.

Under krigen indsamledes der i Grønland 85.000 kr. Tanken med disse penge var, at de skulle bruges til at indkøbe madvarer for til danskerne. Der blev efter krigen ikke brug for pengene, og det blev besluttet at fordele dem blandt de danske frihedskollegier, således at man på de respektive kollegier altid reserverer værelser for unge grønlændere, der uddannes i Danmark.

Finn Nielsen sluttede sit foredrag med at takke kollegiet i Esbjerg for udvist imødekommethed og udtale sin store glæde over, at det gennem mindeværelserne var blevet muligt at rejse et varigt

minde over den nordøstgrønlandske slædepatrulje og korporal Eli Knudsen.

Foruden Finn Nielsen talte ved højtideligheden forstander Kjærsgaard Jensen, der takkede Grønlandsdepartementet for de 20.000 kr., der var fulgt med. Endvidere talte kollegiets formand, landsretssagfører Rambusch, der lovede at overholde reglen om, at de to værelser skal reserveres to unge grønlændere. Værelserne er allerede beboet af grønlændere, idet Thomas Abildsen og Abraham Isaksen, begge mekanikerlærlinge og begge fra Julianehåb, er flyttet ind på de to mindeværelser.

Efter den lille højtidelighed, der foruden af kollegianerne blev overværet af bestyrelsen og enkelte indbudte gæster, var der kollegiefest i anledning af den 29. august. Her talte fiskeriminister Ree.

Bjerre og Hatting
m. fl. Herreders

SPARE og LAANEKASSE

Horsens

Aktieselskabet
Køge Trævarefabrik

KØGE

Købmændenes
Indkøbs-Central

^{A/S} HOKI

Horsens

AKTIESELSKABET

Varde Bank

Etableret 1872

DANSK METAL-ÆTSEVÆRK ^{A/S}

TLF. 2400

HORSSENS

★ METALSKILTE FOR ETHVERT FORMAAL ★

**HORSSENS
LANDBOBANK ^{A/S}**

MØLLER & JOHUMSEN ^{A/S}

Horsens og Vejle

**M. J. MOURITSEN
TRIKOTAGEFABRIK
HORSSENS**

Hvordan et dansk-fransk venskab opstod

*En dansk mor søgte sine sønner
på Padborg banegård
Blev i ventetiden gode venner
antagelig for livet, med to franske
kvinder*

De forrygende år, da nazismens svøbe blev svunget over Europa havde en mærkelig evne til at bringe mennesker sammen, som ellers ikke havde nogen egentlig mulighed for at komme på talefod med hinanden. Venskaber blev knyttet i fængsler og lejre, og man lægger mærke til, at mange af dem holder endnu.

På Padborg banegård vandrede en dag i april 1945 en dame fra Horsens frem og tilbage. Ja, de var egentlig tre, nemlig fru glarmester Osvald Hansen og hendes to svigerdøtre. De var kommet hertil fra Horsens for at få et glimt at se af fru Hansens to sønner, som man håbede engang måtte komme gennem Padborg på vej ud af det Tyskland, der var i færd med at brænde sammen.

Saa pludselig lød en stemme ud til de tre horsensianske kvinder: — Taler De fransk? De så op og fik øje på et magert, indfaldent ansigt af en midaldrende kvinde, og ved hendes side stod en ung kvinde, hærgnet af årelangt ophold i kvindelejren i Ravenbrück. Gennem en tolk fik fru Hansen at vide, at det var den berømte franske general Pierre Lelongs hustru og datter. Der blev udvekslet adresser, inden rejsen gik videre til Sverrig, og brevvekslingen er blevet fortsat i årene, der fulgte. Fru glarmester Hansen har flere gange anmodet de to kvinder om at komme på besøg til Horsens, og så i efteråret dukkede de op, to charmerende franske kvinder, som er lykkelige over den venlighed, der er strømmet dem i møde.

General Pierre Lelong blev dræbt ved en bilulykke på øen Korsika, hvor fik at vide, at de var blevet taget af

han var militærguvernør, i 1947. I 1940 forlod han sammen med general de Gaulle Frankrig og tog til England, hvorfra de ønskede at fortsætte krigen mod tyskerne. I 1942 kom general Lelong, som af de Gaulle og general Ca-troux fremhæves som en dygtig og tap-per soldat, til Tunis, hvor han deltog i kampene. Året efter blev han militærguvernør på Madagascar, og han vendte først tilbage til Frankrig i 1945 efter krigens afslutning. Her begyndte han at spørge efter sin hustru og datter. Han

**Aktieselskabet
Grenaa Dampvæveri**

Aktieselskabet
**HANDELS- OG
LANDBRUGSBANKEN**
I SILKEBORG

Willy Nielsen
Ur og Brilleforretning
LILLEGADE 4
GRENAA

Silkeborg Avis
✱
Silkeborg Bogtrykkeri

Murermester
Poul M. Christiansen
Storegade 58
Grenaa
Tlf. 438

Aktieselskabet
SILKEBORG BANK

Otto Secher
Købmand
GRENAA

Hede Nielsens Fabriker A/S
HORSENS

Knud Jensen
Autoriseret G. M. Forhandler
Holsted St. Tlf. 51 og 58

Gestapo. Ingen vidste, hvor de nu var, eller om de var i live. Hvordan var det så gået dem i den mellemliggende tid? Det fortæller de to kvinder om i det interview, »Horsens Avis« har haft med dem.

Fik revolveren for brystet

— Da far tog til London, kom min mor og jeg til at arbejde indenfor den franske modstandsbevægelse i de tre organisationer O. C. M., C. N. D. Castille og C. N. R., fortæller frk. Jacqueline Lelong. I vort hus kom lederne af bevægelsen, Georges Bidault og Louis Saillaut, og hvis ikke min mor var blevet taget i 1944, ville også general Eisenhower være kommet til vort hus. Arrestationen fandt sted den 9. maj 1944.

Saillaut havde netop forladt huset for at gå på banen og hente nogle af sine folk. Gestapo kørte op foran huset og arresterede mor og vor kok, og da Saillaut lidt efter vendte tilbage med sine mænd, opdagede han den parkerede bil udenfor huset, så tyskerne og forsvandt aldeles omgående.

Mor blev taget i grundigt forhør og blev pryglet, men hun sagde ikke eet ord. Så blev hun sendt til fængslet i Fresnes, senere til Homeville og derfra til et berygtet fængsel ved Saarbrücken for senere igen at blive overført til kvinde kz-lejren Ravensbrück. Mor havde i en celle siddet sammen med en belgisk kvinde, som kom til at arbejde for den franske modstandsbevægelse. Den vidste ikke, at belgieren for at komme på fri fod havde underskrevet en erklæring om, at hun ville arbejde for Gestapo. Mere arbejde var blevet lagt på mig efter mors arrestation. Vi vidste, at befrielsen var nær.

Jeg mødte den belgiske kvinde, og hun videregav mit navn til Gestapo, som så i juni arresterede syv af vore mænd og mig. Blandt dem var en af modstandsbevægelsens mest fremtrædende officerer, og jeg vidste, at det gjaldt om ikke at fortælle tyskerne noget. De stillede en masse spørgsmål, gav mig håndjern på og slog mig dagen igennem. — Men min datter sagde ingenting, bryder madame Lelong ind. Tyskerne satte revolveren for brystet af hende, gennempryglede hende, men hun tog det koldt. Hun blev ved at sige: — Jeg er fransk. Jeg har gjort min pligt og kan intet sige.

et forfærdeligt martyrium. Tyskerne lukkede et bassin fuld af iskoldt vand. Holdt dem under vandet, indtil deres lunger var ved at sprænges, hvorefter de hev dem op og lod slagene hagle ned over dem. Det stod på i henved 4 timer uafbrudt, men ingen af dem sagde et ord. Den ene af dem døde i kz-lejr, den anden blev skudt i en skov, medens de fire andre overlevede opholdet i Tyskland og vendte hjem igen. Kaptajnen, monsieur Massié, blev levende begravet!

Jeg selv ankom til Ravensbrück den 14. august. Dagen efter blev min mor overført til den berygtede straffeblok, hvor hun måtte slide i 6 måneder. Alle i lejren måtte arbejde, men for kvinderne i straffeblokken var det ekstra hårdt. Mor måtte gå ud i skoven og fælde træer, hun måtte bære murbrokker fra bombede huse og slide med at bære kul til lejren. Selv prøvede jeg så længe som muligt at undgå at blive sat på arbejde, men da de endelig fik fat i mig, blev jeg gennembanket og fik håret klippet af. I det hele taget fik alle kvinder mange klø, og tyskerne havde som regel en svær rem til at slå med. Vi blev behandlet værre end dyr.

Alle kvinder blev syge, mange døde. De, der klarede sig bedst, var de midaldrende kvinder, deriblandt mor. Jeg var kun 18 år og havde ikke megen modstandskraft. Vi hærgedes af bylder på grund af vitaminmangelen. Selvfølgelig var der ingen medicin, så de syge kunne blive plejet.

Så oprandt den skønne dag i april, hvor greve Folke Bernadotte kom til lejren, og vi kunne begynde at blive transporteret bort. Da vi kom til Padborg, fik vi en masse at spise, dejlige ting, som vi knapt nok vidste, hvad var. Danskerne var vist forfærdede over at se, hvordan vi så ud. Derfra kom vi til Sverrig, først til Malmø og senere til Växjö. I Malmø sagde lægen til min mor, at jeg var taget bort fra Tyskland i sidste øjeblik. Måske overlevede jeg opholdet, måske ikke. Og, slutter den unge franske kvinde, hvordan gensynet med far var, ja, det må De kunne forestille Dem. Det var vidunderligt.

Syv franskmænds martyrium

— Men, fortsætter mademoiselle Lelong, vore seks drenge måtte gennemgå

H. FEVEJLE

Slagtermester

STORE-HEDDINGE

Tlf. 65

WILH. HANSEN

Ur- & chronometremager

STOREHEDINGE

Tlf 28

Midtsjællands

Bogtrykkeri

TØLLØSE

Tølløse Teglværk

v/ A. H. JENSEN &
I. C. JENSEN

Undløse

Mølle og Savværk

pr. Tølløse

Hans F. Carøe A/S

Stege.

Gunnar Petersen

Slagtermester

Karise

**Karrebækstorp
Teglværk**

pr. Karrebæksminde

Det sidste, de to kvinder sagde, var: Vi beder Dem om at skrive, hvor taknemlige vi er for den behandling, vi har fået både i Danmark og Sverrig. Det skal vi aldrig glemme. De to tapre franske kvinder, som trods grusomme

pinsler aldrig røbede deres landsmænd, blev i Horsens et par uger og boede så længe hos fru glarmester Hansen, som er taknemlig for at kunne gøre lidt for de to kvinder.

bruger, men det er endnu mere stemningen blandt folk, og den må opleves. Jeg har været til en del store møder og følt mig ilde tilpas, og jeg har været i mange hjem og diskuteret med mange mennesker, og næsten altid med den samme fornemmelse: disse folk er egentlig fanatiske, de vil have ret, fordi de tror, de fuldt ud har ret. Men fanatisme er ikke nogen god jordbund.

Arven må vi alle bære.

Manende ord af gymnasiasternes leder til de unge tyske studerende

Flere kronikører har i den senere tid beskæftiget sig med det tyske problem. Dette gælder således lærer Johs. Rasmussen, Haderslev, der har været til pinsestævne sammen med tyske gymnasiaster i Landau og beretter derom i Kristeligt Dagblad. Man drøftede bl. a. en ensartet påklædning for den vandrende ungdom på marchture. Johs. Rasmussen tilføjer om denne sag:

Det var et ømfindligt punkt, og som udlænding er det ikke rart at blive opfordret til at tilkendegive sin mening. Denne blev påhørt i dybeste stilhed og formede sig som en advarsel til tyskerne om igen at marchere, da det var farligt for dem, fordi en udlænding let fik det indtryk, at de marcherede for marcheringens skyld. — Dette indlæg var tilsyneladende kærkomment for flertallet af deltagerne, og lederen bad om at få det ført til protokols.

Iøvrigt anføres det, at gymnasiastbevægelsens tyske leder har givet de unge, der tænker på at begive sig til udlandet på vandreture, følgende vejledning:

»I må huske, at det er ingen selvfølge, at I igen kan rejse til udlandet. Tiden er for kort til, at alle står er blevet lægt. Mange har lidt umenneskeligt i tyske koncentrationslejre. I har ganske vist ikke villet krigen og har ikke ført den, men arven må vi alle bære. Her er alle tyskere i samme båd. I hører til dem, der i udlandet skal skabe ny agtelse for vort land. Derfor skal I optræde med beskedenhed og tilbageholdenhed. Til høje toner har vi ingen grund.«

En anden kronikør er den unge historiker, stud. mag. H. Hedekyke Pe-

dersen, der har indsamlet sit stof til artiklen: Vort nye forhold til Tyskland under et studieophold hos vor sydlige nabo, d. v. s. Vest-Tyskland. Han rede gør for sit syn i Politiken for den 7. august. Han understreger, at et større samkvem med Tyskland i fremtiden vil være uundgåeligt, men tilføjer, at vi skal være på vagt over for naboen, så vi ikke lader os kujonere af hans storhed.

K-z-lejrenes folk er skubbet til side.

Han siger bl. a.:

Med en energi, som virker lidt foruroiligende, bekender Tyskland sig i dag politisk til demokratiet. Der er ingen tvivl om, at der virkelig ligger ærlig vilje bag. Hitler er inderlig forhadet og med ham diktaturet, og man ønsker ikke Weimarrepublikens fiasko gjort om igen. Men den solide demokratiske følelse er endnu ikke til stede, forståelsen mangler. Det er svært at forklare, hvad det er, der virker så foruroiligende. Det er nemlig ikke blot det, at de virkelig demokratiske folk, de, som sad i koncentrationslejre under Hitler, alt for ofte er blevet skubbet til side af folk fra det gamle styre, og det er heller ikke blot ordene og metoderne, som disse folk

$\frac{1}{3}$

**Lundby
Mejeri**

Nørre
Alslev

Slagelse Valsemølle $\frac{1}{3}$

Slagelse

Sorø Amtstidende

Slagelse

**HAARLEV
BRYGGERI**

Ar. Nielsen

Haarlev

Aktieselskabet

**Lollands Handels- og
Landbrugsbank**

Nakskov og Maribo

Akteselskabet

Nysted Trøelasthandel

Nysted

Tlf. 1011—1331

Næstved Tidende

Vordingborg . Præstø . Stege

Sjællands store Trykkeri-Koncern

**DEN LOLLANDSKE
LANDBOSTANDS SPAREKASSE**

MARIBO

FN-noter

F. N.-kommission eftersporer krigsfangers og krigsforbryderes skæbne

Hvor mange af de savnede fra sidste krig er stadig i live? Hvor mange sidder tilbageholdt i et fremmed land, dømt for krigsforbrydelser?

Spørgsmålet undersøges nu ved en række møder i Geneve af F. N.s tremands krigsfangekommission, som forhandler med repræsentanter for tolv lande. I kommissionen sidder bl. a. grev Folke Bernadottes enke, grevinde Estelle Bernadotte.

Den tyske delegerede forelagde et overvældende materiale på 50 store bind, der indeholder navnene på næsten 100.000 tyske fanger, der påstås ikke at være vendt tilbage, navnene på 1,3 mill. tyske soldater, der meldes savnede, og oplysninger om et ikke endeligt opgjort antal tyske civile, der er blevet deporterede, heriblandt over 3000 børn.

Italiens delegerede oplyste, at den italienske hær på østfronten havde udgjort 230.000 mand. Heraf døde 11.000 i kamp, og 73.000 savnedes. Senere er 10.000 af de savnede sendt tilbage fra Rusland, men den italienske regering er helt uden oplysninger om de øvrige skæbne. Den italienske delegerede bad indtrængende F. N.-kommissionen om at få oplysninger frem og skaffe en italiensk delegation tilladelse til indrejse i Sovjet Unionen for at kunne søge efter de italienere, der stadig holdes i fangenskab.

Japans delegerede erklærede, at der endnu er 300.000 japanske krigsfanger, der ikke er hjemsendte. Tass agenturet havde udsendt meddelelse om, at der

nu kun fandtes 2000 japanske fanger på Sovjets område, men den japanske regering kunne ikke acceptere dette tal.

Kommissionens formand, dommer Jose Guerrero fra El Salvador sagde, at man havde bedt Sovjet Unionen levere en liste over fanger, der var døde på russisk område, navnlig efter 1946, men der var ikke kommet noget svar, og han beklagede dybt, at Sovjet Unionen ikke havde sendt nogen repræsentant til mødet.

Appel fra U. S. A.s ambassadør i Danmark

En særlig appel til Sovjet Unionen om »at gribe denne enestående lejlighed til at rehabilitere sig overfor verdensopinionen« rettedes af U. S. A.s ambassadør i Danmark, Mrs. Eugenie Anderson, der repræsenterede sit land i forhandlingerne.

— Jeg henstiller indtrængende til

Den menige tysker er ikke interesseret i militær

Den tyske fagforeningsleder Karl Eibel fortæller om det nye Tysklands problemer og den tyske arbejders ønske om samarbejde med alle lande.

— Er det rigtigt, hvad mange beretter, at tyskerne af i dag lever i nuet, at man nyder dagen i dag uden tanke for dagen i morgen, spørger Lolland-Falsters Venstreblad den tyske fagforeningsleder Karl Eibel, der har været AOFs gæst i Saxkøbing sammen med en gruppe unge tyske fagforeningsfolk.

Eibel ryster på hovedet. Han er en mager, solbrændt mand med alvorlige ansigtstræk, en mand, hvis øjne intet præg bærer af herrefolk.

— Det intryk har jeg ikke, men jeg vil ikke benægte, at på de områder, hvor der er større sociale modsætninger, er det muligt, at billedet ikke er helt galt, siger han bl. a. De turister, der rejser i Tyskland, er jo naturligvis henvist til restauranterne, og derfor får de det nævnte indtryk. Den tyske arbejder er finansielt set ikke i stand til at gå særlig meget på restaurationer. Forholdene er jo nu engang anderledes i Tyskland end i Deres land. Lønarbejderne hos os får hver uge eller måned, alt eftersom lønnen udbetales, fradraget skatten og krigsskadeserstatningen, og hvad krigslysten angår, så er de tyske arbejdere bestemt ikke interesserede. At der mulig-

Sovjet Unionen at gøre en ende på hundredtusinder af menneskers lidelser ved at slutte sig til kommissionens arbejde og lette det, sagde Mrs. Anderson. Jeg opfordrer Sovjet Unionen til straks at frigive og redegøre for alle de fanger, det har taget under den anden verdenskrig.

Fra Sovjet Unionens side foreligger kun en enkelt meddelelse i krigsfangespørgsmålet — et svar på en meddelelse modtaget fra F. N.-kommissionen efter dens første møde i sommeren 1951. Sovjet svarede, at repatrieringen af tyske, japanske og italienske krigsfanger var tilendebragt, undtagen for personer, der var dømt, eller stod under tiltale for krigsforbrydelser.

De tolv lande, der deltager i krigs-fangeforhandlingerne i Geneve, er Australien, Brasilien, Belgien, Danmark, Frankrig, Tyskland, Italien, Japan, Luxembourg, Holland, Storbritannien og U. S. A.

vis er kredse i Tyskland, der er det, kan vel desværre ikke benægtes, men den almindelige tysker er ikke engang interesseret i militæret, ikke arbejderne i hvert fald. Noget helt andet er, at den menige tysker ikke har megen tiltro til fremtiden, men det, vi særligt arbejder på, er at få vore sociale forhold i orden.

— Er ønsket om et samlet Tyskland ikke udpræget?

— Jo, og med Berlin som hovedstad. Vor næste fagforeningskongres skal afholdes i Berlin, for at bevise over for vore kolleger dér, at vi ikke har glemt dem, og at vi stadig hører sammen. Den tyske arbejder vil i de kommende år søge det bedst mulige samarbejde til alle sider og med alle stater. Forøvrigt har jeg i et blad læst, at der ikke burde være så skarpe toldgrænser mellem Danmark og Tyskland. Tidligere gik der en stor dansk landbrugseksport til Tyskland, og jeg har fra anden side hørt, at Danmark gerne så denne eksport i gang igen. Det er jo nemlig lidt af en nødvendighed for os, at der bliver et virkeligt godt dansk marked, for på landbrugsområdet kan vi ikke klare os selv, idet vi kun kan forsyne vort hjemlige marked med op til 70 pct.

— Men nu den tyske ungdom af i dag?

— En del af de unge, der nu vokser op, har været i Frankrig, og er vendt hjem med en ganske ny indstilling. Selv medlemmer af Hitlerjugend har efter ophold i udlandet udtalt, at de ikke forstod, at de i det hele taget har kunnet lade sig lokke ind i det, de gjorde. Jeg tror, at i striden for bedre forståelse har de tyske arbejdere det store ord at skulle sige, og muligheden for sejr er der.

Den, der har gjort mest for at udnytte denne mulighed, er vel nok gamle dr. Hans Bochler, en mand, der var agtet og æret i alle kredse. Det fik jeg selv

lejlighed til at se og høre, da jeg var med til hans begravelse.

— Hvad nu med nynazismen?

— I Salzgitterområdet i hvert fald er den ganske uden betydning, og indbyder den til møde, kommer der overhovedet ingen uden dem, der kalder sig ledere.

— Revanche-tanker er altså ikke fremherskende?

— Bestemt nej. De tyske arbejdere har den redeligste vilje af verden til at gå ind i et samarbejde med andre nationer, og vi håber inderligt, at den øvrige del af vesteuropa vil forstå det og virkelig komme os i møde. Ax.

HIST OG HER

Efterlysning

Den norske modstandsmand, civilingeniør Johan Herman Wessel, søn af afdøde generaldirektør Hjalmar Wessel, Oslo, var ansat i Rjukandistriktet, da Norge blev okkuperet. For at kunne deltage videre i kampen gik han over fjeldet i Vestlandet, og det er konstateret, at han ikke er omkommet på denne tur — men hvor er han nu? spørger hans gamle mor.

Han er født den 22. 7. 1915. Danske, der evt. måtte kunne give oplysninger om ingeniør Wessel, bedes skrive til fru Kirsten Baarsrud, Sarpsborg, Norge.

Skive

På initiativ af Holger Paaskesen tidl. Vestre og Frøslev er der oprettet et nyt statsseminarium i Skive. Undervisningen foregår i Teknisk skole. En tidligere tyskerbarak er indrettet til naturfagslaboratorium.

Samtidig med at Paaskesen har overtaget den nye stilling som seminarieforstander, er han trådt tilbage fra sit hidtidige embede som stadsskoleinspektør for Skive by.

Vi vil stedse være på vagt Protest fra Randers

En lille skare tidligere modstandsfolk og gestapofanger samledes den 29. aug. ved frihedsmonumentet på Skovbakken i Randers til en højtidelighed i anledning af 29. august — 9 års dagen for den daværende samlingsregerings nej til

den tyske besættelsesmagt. Skæbnens ironi ville, at højtideligheden kom til at forme sig som et angreb på den nuværende regering. Mens to tidligere fanger stod æresvagt ved monumentet, blev der talt af næstformanden for landsforeningen »Gestapofangerne«, cyklehandler E. Christiansen, Randers, der bl. a. sagde:

— Der er mange, der tror, at vi tidligere KZ-fanger kun ser tilbage på de onde år. Det er særlig bekvemt for regeringen at give vore protester et sådant skær og så sidde dem overhørig, men det er lynende forkert. Vi er, og vi vil stedse være på vagt for, at lignende tilstande som dem, der forårsagede den 9. april 1940 og tiden derefter, aldrig mere indtræffer. Mindepladerne for vore døde kammerater rundt om i det danske land og det, de måtte ofre, kræver det simpelthen af os.

Det, vi har lært i den onde tid, glemmer vi ikke, og vi vil bruge vor erfaring til at bygge videre på et frit og uafhængigt Danmark, men regeringen må

Danske Slakteriers Tarmsalg

NORDISK FLAG og FANE FABRIK

Frederiksberggade 26
Tlf. Central 9752

Fa, Johannes Fog

Trælasthan
Lyngby Hovedgade 45 B
Tlf. Lyngby 1001

Niels Olsen & sønner

Snedker- og tømremestre
Maskinsnedkeri
Hvissingevej 5
Telefon Glostrup 331

Urmager og Guldsmed

HELLIGKILDE

Vester Voldgade 10
Tlf. By 4962

Fog, Ræbild & Toft

Tlf. Central 7822

Dampfærgevej 27, Frihavnen

Fa. Permild & Rosengren

Overgaden o/ Vandet 30. S

forstå, at vi ikke kan tolerere den hån, der vises os med f. eks. løsladelsen af de tyske krigsforbrydere. —

Unge jøder i Ryvangen

Skandinavisk-jødisk Ungdomsforbund holdt sin 27. årlige kongres i København. I forbindelse med kongressen arrangeredes en højtidelighed på mosaik vestre kirkegård ved mindesmærket for de danske jøder, som omkom i Theresienstadt. De delegerede besøgte også monumentet for den ukendte koncentrationslejr-fange ved Helligåndskirken. Forbundets Præsident, Harry Levitan, udtalte mindeord og nedlagde blomster. Kongresspræsidiat nedlagde desuden blomster i Mindelunden i Ryvangen.

Kongeværelse i Odense

Under et besøg på det nye 4.-maj-kollegium i Odense meddelte kongen, at han tegnede sig for et værelse på kollegiet. Kongens gave er 5000 kr. Det værelse, kongen skænker til kollegiet, skal bære kon Christian X's navn.

På kollegiet blev kongeparret modtaget af repræsentanter for Frihedsfonden og kollegiets ledelse, deriblandt biskop Øllgaard, borgmester Werner og formanden for kollegieudvalget. Landsretssagfører Sven R. Krogsgaade, som holdt en smuk mindetale om kong Christian X.

Froslev-lejren klar på 12 linjer

Under redaktion af Carl O. Brix har Folk og Værn udgivet et lille illustreret teksthefte om egnen ved grænsen.

Heftet er beregnet for soldaterne i Padborg-lejren og i lejren på Søgård.

Selve Froslev-lejrens historie klares på 12 linjer. Mon ikke de unge værnepligtige gerne ville have læst lidt mere om det liv, der gav den nuværende Padborg-lejr sin egentlige placering i det danske folk!

10-års-dag for Rottbøl

I anledning af 10-års-dagen for drabet på kaptajn Christian Michael Rottbøl afsløredes den 26. september i Vordingborggade 19 en mindetavle for ham. Pladen er anbragt et par meter oppe på muren.

Norges tyske soldaterkirkegård

„forvises“ nu

Stortingsbeslutning

Stortinget har besluttet at lade den tyske soldaterkirkegård »Ehrenfriedhof« flytte fra Ekeberg i nærheden af Oslo til en mindre fremtrædende beliggenhed ved Alfaset nord for hovedstaden.

Tingets afgørelse faldt med 13 stemmer — otte fra det kristelige folkeparti og fem fra bondeforbundet. Modstanderne af forslaget begrundede deres standpunkt med, at det nu syv år efter krigen og efter oprettelsen af politisk og militært samarbejde med Tyskland ville være uklogt at fornærme tyskerne på denne måde.

Striden om flytningen af kirkegården har stået på i alle de syv år, der er gået siden krigen. Flytningen vil ske i overensstemmelse med de internationale regler, som de allierede militære myndigheder har benyttet ved lignende anledninger andre steder i Europa.

Den tyske kirkegård lå på et af de allersmukkeste og mest dominerende frie områder med udsigt over hele Oslo by og et stort stykke af fjorden. Den er altid blevet betragtet som en udfordring mod den norske befolkning.

Generalforsamling hos Portakammeraterne

50'erne fra Porta havde årsmøde den 21. sept. Man havde i år henlagt stævnet til Hertadalen ved Roskilde, og man havde den glæde, at ikke færre end 42 havde sluttet op om årsmødet. Flere var kommet langvejs fra, bl. a. Robert Jensen, der nu til daglig har sit arbejde i Norge.

Stævnet lededes af politimester Rein Jensen, Sæby. Generalforsamlingen omfattede bl. a. beretning ved formanden, kontorchef Helge Juul. Alle valgene var genvalg.

Det kan forøvrigt anføres, at Portaforeningen har indført den demokratiske ordning, at alle betaler lige meget i rejseudgifter. Derved opnår man den ikke ringe fordel, at man kan henlægge stævnet til hvilken del af landet, man måtte finde bedst egnet. Som bekendt har foreningen udgivet en smuk mindebog om de kammerater, der omkom i Porta. Den stilfulde bog kan stadig erhverves gennem foreningen. Dens pris er 15 kr.

INDHOLD:

	Side
Berlin før — og nu	115
Huset og rotterne	116
Frøbjerg-Bavnehøj	117
Dachau-fange som romanforfatter	117
Frilægges mindesmærket for den ukendte k-z-fange? ..	118
Kristelige oplevelser i ukrastelige k-z-lejre	118
Udvidelse i Aalborg	120
Naziforhold i Øst	121
Dansk kamp mod tyskerne i Østgrønland	121
Arven må vi alle bære	125
F N-noter	126
Hist og her	127-128

Trykt i 5200 eksemplarer
Afliveret til postvæsenet den 13. oktober

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 12 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement.)

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30). Tlf. C. 9198.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17—18).

Redaktionsudvalg: Seminarieførstander Paul Holt, kaptajn Aage Eifer, pastor Poul Riis.

Indlæg, artikler, meddelelser, breve fra læserne m. v., der ønskes optaget i bladet, må være redaktionen i hænde senest den 25. i denne måned.

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.